

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

*Львів А.**

РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕДАЧ ЯДЕРНИХ МАТЕРІАЛІВ У РАМКАХ МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО БОРТЬБУ З АКТАМИ ЯДЕРНОГО ТЕРОРИЗМУ

Більша частина *Міжнародної конвенції про боротьбу з актами ядерного тероризму* (Конвенція про ядерний тероризм), відкритої для підписання ГА ООН 15 квітня 2005 року, стосується визначення актів ядерного тероризму, покарання за них і співпраці в боротьбі проти них. До міжнародних передач ядерних матеріалів (ЯМ) дотична єдина стаття 18 щодо поводження з матеріалами, захопленим у злочинців. У літературі відзначено її новаторство.

Захопивши або інакше взявши під контроль ЯМ — предмет визначеного в статті 2 Конвенції злочину, держава-учасниця повинна вжити заходів з його знешкодження, забезпечити його зберігання під гарантіями МАГАТЕ та ураховувати «рекомендації з фізичного захисту й стандарти в галузі охорони здоров'я та безпеки, опубліковані Міжнародним агентством з атомної енергії» (частина перша статті 18). По завершенню процесуальних заходів щодо такого злочину або раніше, «якщо цього вимагає міжнародне право», після консультацій (зокрема про умови повернення та зберігання) із заінтересованими державами-учасницями ЯМ повертаються державі-учасниці, 1) якій вони належать, 2) громадянином чи жителем якої є власник матеріалу або 3) з території якої їх викрадено чи інакше незаконно отримано (частина друга).

Якщо національне або міжнародне право забороняє державі-учасниці повертати або приймати такий ЯМ або якщо про це домовляються заінтересовані держави-учасниці, то держава-учасниця, що володіє ЯМ, продовжує вживати заходів, передбачених частиною першою статті (пункт «а» частини третьої). Проте, якщо для держави-учасниці володіння ЯМ є незаконним, вона забезпечує, щоб їх якнайшвидше передали до розпорядження держави, для якої таке володіння законне і яка, коли необхідно, дала запевнення виконувати вимоги частини першої.

Положення частини другої дещо складні до розуміння. Імовірно, їх розраховано головню на випадок вилучення матеріалів у вигляді ядерного вибухового пристрою. На відміну від Конвенції про фізичний захист ЯМ, Конвенція про ядерний тероризм не обмежена мирною ядерною діяльністю, а поширюється на будь-які предмети окреслених у статті 2 злочинних посягань, у тому числі в складі ядерної зброї (пункт «а» частини четвертої статті 1). Тож без'ядерна держава повинна якнайшвидше передати такі предмети ядерній державі. Зважаючи на формулювання норм, можливі випадки їхнього застосування не обмежені наведеним розумінням.

Якщо матеріал не належить жодній державі-учасниці або громадянину чи жителю держави-учасниці та не був викрадений або інакше незаконно отриманий із території держави-учасниці або якщо жодна з держав не бажає отримувати такі предмети відповідно до частини третьої статті 18, то з додержанням пункту 3b цієї статті після консультацій між

* аспірант кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Задорожній О.В.

заінтересованими державами та відповідними міжнародними організаціями приймається окреме рішення про те, як розпорядитися ними (частина четверта). Тобто Конвенція не дає принципового рішення на випадки «безхазяйного» матеріалу, обмежившись процедурами *ad hoc*.

Якщо Договір про нерозповсюдження ядерної зброї, Конвенція про фізичний захист ядерного матеріалу, Керівні принципи Комітету Цангера й Групи ядерних постачальників й пов'язані з ними норми спрямовані зробити передачі ЯМ неприпустимими у визначених випадках, то Конвенція про ядерний тероризм *зобов'язує* передавати ЯМ у певних випадках, тобто робить неприпустимою відмову в передачі. Положення сформульоване не дуже твердо й допускає відходження, але варто відзначити цей відхід від необмеженого права відмови та заснованого на ньому підходу, за яким відмова є рішенням за замовчанням і на якому ґрунтуються вказані групи норм.